

доказів у прийнятому раніше стандарті — менше ніж 9 маркерів; залучення фахівців-генетиків для оцінки повноти раніше проведених досліджень, об'єктивності їх результатів і визначення можливості проведення нових досліджень; використання інших можливостей судових експертиз [2, с. 17]. До недоліків у діяльності слідчих підрозділів, що не дали змоги своєчасно розкрити злочини, належать: проведення експертних досліджень не за всіма вилученими з місць злочинів об'єктами; обмежені на той період можливості проведення судових експертиз [3, с. 19]. Однак, ДНК-експертизи, проведені у різні періоди становлення цього криміналістичного напрямку, за об'єктивних факторів не можуть бути рівнозначними. Це необхідно враховувати під час проведення інвентаризаційних заходів кримінальних справ за злочинами попередніх років з метою визначити повноту використання ДНК-інформації [4, с. 27].

Основна мета проведення криміналістичних досліджень і експертиз за зупиненими справами про нерозкриті злочини (за слушним зауваженням В. П. Лаврова): допомогти слідчому й оперативному працівнику вирішити його головне завдання на цьому етапі — виявити особу, яка вчинила злочин [5, с. 178]. Генотипоскопічна експертиза належить до одного з основних способів розкриття злочинів попередніх років (зокрема, вчинених на сексуальному ґрунті). Сьогодні дослідження ДНК, виокремленої з об'єктів біологічного походження, є загальноприйнятою та найбільш інформативною й доказовою практикою у розслідуванні злочинів проти статеві недоторканності та статевої свободи [6, с. 92, 95], а також серійних (серійних сексуальних, сексуально-садистських) вбивств. Так, у справі «Ангарського маніяка», який упродовж 1994—2000 рр. вчинив серію вбивств зі зґвалтуваннями 22 жінок, саме за результатами генетичної експертизи залишків жертв 12 років потому серійного вбивцю М. Попкова визначили і 2015 р. засудили до довічного позбавлення волі.

Зазначимо, що наведені напрями та способи використання сучасних технічних засобів і можливості судових

експертиз, звісно, не вирішують проблеми оптимізації діяльності з розкриття та розслідування злочинів попередніх років, яка має комплексний характер. Необхідно провести ґрунтовні дослідження творчими колективами науковців і практичних працівників правоохоронних органів щодо вивчення і запозичення передового досвіду роботи у таких кримінальних справах/провадженнях.

Список використаних джерел

1. Бирюков В. В., Бирюкова Д. В. Расследование серийных преступлений: от факта и к фактам // Раскрытие и расследование преступлений серийных и прошлых лет: мат-лы Междунар. науч.-практ. Конф. (Москва, 16.03.2017). Москва : Московская академия Следственного комитета Российской Федерации, 2017. С. 83—87.
2. Бастрыкин А. И. Раскрытие преступлений прошлых лет как одно из приоритетных направлений деятельности Следственного комитета Российской Федерации // Раскрытие и расследование преступлений серийных и прошлых лет : мат-лы Междунар. науч.-практ. конф. (Москва, 16.03.2017). Москва : Московская академия Следственного комитета Российской Федерации, 2017. С. 8—18.
3. Багмет А. М. Раскрытие и расследование Следственным комитетом Российской Федерации преступлений прошлых лет // Раскрытие и расследование преступлений серийных и прошлых лет: мат-лы Междунар. науч.-практ. конф. (Москва, 16.03.2017). Москва : Московская академия Следственного комитета Российской Федерации, 2017. С. 19—23.
4. Сазонов А. И. О практике расследования в системе Следственного комитета Российской Федерации серийных преступлений и преступлений прошлых лет // Раскрытие и расследование преступлений серийных и прошлых лет : мат-лы Междунар. науч.-практ. конф. (Москва, 16.03.2017). Москва : Московская академия Следственного комитета Российской Федерации, 2017. С. 24—38.
5. Лавров В. П. Использование специальных знаний в работе по делам о нераскрытых преступлениях прошлых лет // Труды Омской Высшей школы милиции МВД СССР. 1973. Вып. 16. С. 178.
6. Багмет А. М. Некоторые аспекты назначения экспертиз подозреваемым в сексуальном насилии // Воронежские криминалистические чтения. 2017. № 2. С. 92—99.

Б. А. Алиев,

кандидат юридических наук (Ph.D), доцент, доцент Института права и прав человека Национальной академии наук Азербайджана, г. Баку, Азербайджан

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ СЛЕДСТВЕННЫХ И ЭКСПЕРТНО-КРИМИНАЛИСТИЧЕСКИХ ОРГАНОВ В РОЗЫСКЕ ТЕРРОРИСТОВ

Аннотация. Охарактеризовано понятие личности применительно к области исследования. Для исследователей, занимающихся изучением терроризма, объектом познания является особый тип личности — личность террориста.

Ключевые слова: криминалистическая методика, террористический акт, следственное действие, правоохранительные органы, личность террориста.

Abstract. The concept of personality is characterized in relation to a certain area of research. For researchers involved in the study of terrorism, the object of cognition is a special type of personality - the identity of a terrorist.

Keywords: criminology methods, act of terrorism, investigative action, law enforcement agencies, the person of the criminal.

Анотація. Схарактеризовано поняття особистості стосовно певної галузі дослідження. Для дослідників, що вивчають тероризм, об'єктом пізнання є особливий тип особистості — особистість терориста.

Ключові слова: криміналістична методика, терористичний акт, слідча дія, правоохоронні органи, особистість терориста.

В настоящее время одной из функциональных задач в борьбе с терроризмом, стоящих перед

правоохоронними органами і спецслужбами, являється швидке і повне розкриття і розслідування терористических преступлений.

Вместе с тем, анализ практики борьбы с терроризмом свидетельствует о том, что раскрываемость таких преступлений по сравнению с другими остаётся низкой, а неудачи в их раскрытии обусловлены прежде всего недостаточным уровнем профессиональной подготовки работников, недостаточным знанием криминалистической методики их расследования, низким уровнем организации такой деятельности и качества производства первоначальных следственных действий и оперативно-розыскных мероприятий, слабым использованием помощи специалистов-криминалистов, просчётами во взаимодействии следователей с оперативными, научно-техническими подразделениями правоохранительных органов и экспертно-криминалистическими учреждениями.

Центральною проблемою в дослідженні тероризму являється особистість терориста (в межах розшуку преступника), його взгляды, цілі, інтереси, соціальні цінності, потреби, відношення до себе і оточуючим, нарешті, до суспільства і державі. Як відзначається в літературі, «частина терористів — це люди з яскраво вираженим дефектом особистості». Основне це фанатизм. Єсть і визначені закономірності: недостатнє інтелектуальне розвиток особистості, проявлення насильства і жорстокості до цих осіб в період їх дитинства і юності, сформована озлобленість до оточуючим і т. д.

Нередко автори акцентують увагу на тому, що серед терористів багато осіб, які в підлітковому віці піддавалися приниженням, не могли самоствердитися, а потім мстять за це, причём не тільки своїм обидчикам, а й всьому суспільству. По відомостям, якими ми розпорядилися [1, с. 127], спостерігається зв'язок тероризму з особистістю і її установкою на насильство. Для тероризму характерна стійка преступна готовність учасників діяння. Терористическу акцію замишляють, планують і проводять підготовчі дії. Як правило, декримінується стійка преступна (терористическа) група, йде ретельний відбір учасників діяння. В преступну діяльність вовлекають (почти завжди за гроші) пособники і помічники, однак все регулює лідер.

Терористическа акція завжди штучно наповнена високими ідеями, учасники акції її політизують і намагаються надати їй відповідне суспільне значення. На справі вони ігнорують будь-які інтереси, крім особистих. За ширмою мнимополітических ідей легко прослідковується задоволення особистих потреб за рахунок насильства над людьми. Мета, яку ставлять перед собою терористи, — це налякати населення, створити в суспільстві відчуття тривоги і загрози, небезпечності, тим самим самоствердитися, проявити свою значимість, заявити про себе, отримати особисту вигоду. Для них тероризм — це виклик, месть державі і суспільству. Однак, будь-якими б ні були мотиви, загальна риса терористів — тенденція до екстремізму і насильства. Представителі всіх

наук, займаючись вивченням проблем насильства, солідарні в тому, що існують поняття «соціологія насильства» — це вихідна позиція для аналізу соціальних коренів насильства, його різноманітностей і форм проявлення [4, с. 70—72]. Отже всі частинні визначення насильства (до їх числа відносять і преступне насильство, в системі якого особливе місце займає тероризм).

При цьому створюються сприятливі умови для преступного насильства, пов'язаного з тероризмом, переміщення його з суспільного рівня на індивідуальний і навпаки — з індивідуального на суспільний. Особистий рівень стикається з суспільним, виявляючи протиріччя між особистістю і суспільством.

Поняття «особистість» характеризується застосовно до визначеної області дослідження: для дослідників, які займаються вивченням тероризму, об'єктом пізнання є особистість терориста. Якщо б не було особливостей, що відрізняють цю особистість від інших типів, то не було б сенсу вивчати її. В особистості терориста специфіка виявляється особливо яскраво. Ця особистість є носієм всіх суспільно-значимих рис і відношень соціальної сфери, в якій вона здійснює свою життєдіяльність. Терорист не вважає про інтереси суспільства, нехтує своїми обов'язками перед державою, стаючи по відношенню до державі і суспільству в позицію мученика. Якщо розглядати тероризм в системі преступного насильства, то можна сказати, що стійка система антисуспільних відповідей формується у терориста під впливом суб'єктивних і об'єктивних умов.

Умови першої групи відносяться до характеристики самої особистості терориста, а умови акцій — охоплюють широкий круг проблем соціального характеру (соціальні протиріччя, конфлікти, деформації, напруженість, пов'язана з кримінальною ситуацією, і т. д.). Але головним вважається, що сама преступна напруженість особистості терориста створює передумови для здійснення терористическої акції. Відповідно, першорядне значення мають умови суб'єктивного характеру (особистість терориста). Невже вважати, що причини тероризму, пов'язані з поведінкою терориста, знаходяться в самій особистості. Так вважати — це означає надзвичайно спрощувати проблему. Безсумнівно, будь-яку терористическу акцію виконують окремі люди, не визнаючи за ними первинного значення (тем більше вважати їх єдиною причиною акції) — це означає, в сутності, оперувати з ідеєю, поняттям особистості, а не з особистістю, що існує в конкретній соціальній середі, в суспільстві.

Терористическі акції можливі тільки в суспільстві, при цьому маючись присущою йому організації. Суспільство не може безпосередньо контролювати особистість, як і особистість не здатна безпосередньо контролювати суспільство. Проміжним ланкою між ними є соціальна середа. Відповідно, все, що пов'язано з тероризмом, замикається в системі «особистість — середа — суспільство».

Звичайно мотиви терористических акцій зміщуються в бік політических вимог. Інші мотиви

при этом не исчезают, а группируются вокруг политики, сопряжены с нею, в конечном счете всё сводится к потребностям в удовлетворении личных (или групповых) интересов. Поэтому чаще всего приходится наблюдать мотивы личностного характера. У лиц, совершающих террористические акции, все мотивы аккумулированы в двух направлениях: стремление к удовлетворению потребности проявить свою значимость, заявить о себе и своей организации (если она есть) и стремление к удовлетворению потребности в насилии, совершённое общественно опасным способом. У таких лиц мотивация основана на исходной цели и направлена на совершение террористической акции, они решают свои проблемы только с помощью силы в отношении бессильных против них людей. В данном случае мотив террористического деяния имеет двойную подоплёку: когда он является неотъемлемой чертой человека, идет изнутри, представляет собой свойство личности и когда он является агрессивной реакцией на внешние раздражители, на несовпадение мнений, запрещение вседозволенности и т. д. Мотивация направлена на то, как с помощью терроризма завоевать власть, господство, лидерство.

Итак, мотив террористической акции — это агрессивная реакция на недозволенные действия, наказание и т. д., он регулирует направленность действий террориста, а в процессе реализации соответственно мотивированных действий — стремление к удовлетворению потребности

в насилии. С мотивом террористической акции связан и способ соответствующего действия. Мотив — база террористической акции, насилие же — это способ совершения этого деяния. Здесь мотив и способ неразрывны друг от друга, поэтому их следует рассматривать с позиции единства. Целью и средством любого эффективного ответа на угрозу терроризма является полная и правдивая информация о личности террориста.

Список использованных источников

1. Абельцев С. Н. Личность преступника и проблемы криминального насилия. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. 207 с.
2. Антипенко В. Ф. Институциональный механизм борьбы с терроризмом. Формирование правовой базы // Государство и право. 2004. № 11. С. 68—75.
3. Артамонов И. И. Терроризм: способы предотвращения, методика расследования : монография. Москва : Изд-ль Шумилова И. И., 2002. 331 с.
4. Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования / под ред. проф. Т. В. Аверьяновой и проф. Р. С. Белкина. Москва, 1997. 400 с.
5. Сафонов И. И. Организация раскрытия и расследования терроризма : монография / под ред. проф. А. С. Подшибякина. Москва : Изд-ль Шумилова И. И., 2004. 155 с.
6. Салимов К. Н., Алиев Б. А. Методика расследования террористических преступлений (учебно-практическое пособие). Баку : Ганун, 2003. 534 с.
7. Штракс Г. М. Социальные противоречия. Москва, 1977. 144 с.

R. Apinis,

Deputy Director of the State Forensic Science Bureau, Riga, Latvia,

e-mail: Raimonds.Apinis@vteb.gov.lv

STATE FORENSIC SCIENCE BUREAU OF LATVIA – 100 YEARS OF EXPERIENCE

Abstract. This paper is dedicated to the State Forensic Science Bureau of Latvia – one of the major forensic science institutions of Baltian countries. The author describes its history that contains 100 years of experience in the field of forensic science and forensic science services which are provided to law enforcement agencies, entities, and private persons.

Keywords: SFSB; Forensic Science; NBSFI.

Анотація. Статтю присвячено Державному бюро судових експертиз Латвії — одній із найбільших судово-експертних установ балтійських країн. Автор описує її історію, яка містить 100-річний досвід у галузі судової експертизи та судово-експертних послуг, що надають правоохоронним органам, суб'єктам господарювання та фізичним особам.

Ключові слова: ДБСНЛ, судова експертиза, судово-експертні установи балтійських країн.

Аннотация. Статья посвящена Государственному бюро судебных экспертиз Латвии — одного из крупнейших судебно-экспертных учреждений балтийских стран. Автор описывает его историю, содержащую 100-летний опыт в области судебной экспертизы и экспертных услуг, предоставляемых правоохранительным органам, субъектам хозяйствования и физическим лицам.

Ключевые слова: ДБСНЛ, судебная экспертиза, судебно-экспертные учреждения балтийских стран.

The State Forensic Science Bureau of Latvia (hereafter — SFSB) is a forensic science institution under the authority of the Ministry of Justice providing forensic science services in criminal, civil and administrative proceedings to the law enforcement agencies and private persons.

SFSB was founded on 10 October 1921 by the Cabinet of Ministers of the Republic of Latvia. In its 100 years' history SFSB has survived the Second World War, several political regimes and the name changes, nevertheless, the main task has remained essentially unchanged as it was defined on 3 May 1929 in the Law on the Forensic Science Institute — “perform scientifically based examination of material evidence in criminal and civil cases, to foster resolution of crimes and detention of offenders, to inform the law enforcement employees about the latest achievements in forensic science and to perform scientific research”.

Despite its humble beginning — in 1921 the whole institution was accommodated just in one room, today SFSB is one of the major forensic science service providers in Latvia offering a wide variety of forensic examinations — soil, plants, fingerprints, documents, identification numbers, road accidents, information technology, paint and polymer